

Universitätsbibliothek Paderborn

Cvrsvs Theologici ...

Ea Brevitate Conscriptus, Qvam Tot Tantarvmqve Rervm Amplitudo Et
Varietas Patitvr ...

Quas Prima Pars Et Prima Secundæ Divi Thomæ Complectvntvr -
Qvæstiones Insvper Ad Mores & praxim spectantes, quæ peculiarem cum
Scholasticis habent connexionem, declarantur

Carleton, Thomas Compton

Leodii, 1659

Dispvatio LXXXII. Varia tum ad bonos, tum ad malos Angelos spectantia.

urn:nbn:de:hbz:466:1-13718

dolor namque de aliis objectis non est pœna ignis, & aliud longè quàm hoc intendunt Patres, dum dæmonem torqueri affirmant ab igne: sicut neque dicere quis posset hominem cruciari pœnâ ignis, si hic per potentiam obedientialem elevaretur ad dolorem in eo de amici exempli gratiâ morte producendum. Deinde, æquè dicerentur formaliter torqueri à Deo, cum hunc in iis dolorem non minus producat Deus, quàm ignis.

IV. Tertiò asserunt nonnulli cruciatum ignis respectu dæmonum & animarum in hoc consistere, quòd is nimirum, vel speciem sui in illis producat, ut vult S. Bonaventura in 4. dist. 44. art. 3. q. 2. Albertus in 4. dist. 44. art. 2. Aegidius & alii: vel, ut tenet Scotus q. 2. art. 2. Ockam, & Gabriel, quia ignis actum ipsum intelligendi, seu apprehensionem sui in iis efficiat, & hoc pacto liberam & expeditam aliarum rerum considerationem in ipsis impediât. At sanè in hoc procedendi modo non fatis declaratur ingens illa pœna & cruciatus ignis: aliud enim quàm hoc, ut jam dixi, intelligunt Patres, quando vehementer adeo ab igne torqueri dæmones affirmant.

V. Quarta sententia docet pœnam hanc & cruciatum inde provenire, quòd vis illa ignis, non merè intelligibiliter, sed experimentaliter, & quodammodo sensibiliter percipiatur, ad cum fere modum, quo ab animâ percipitur unitâ corpori: ita Valentia hic, q. 15. punct. ult. Lessius lib. 13. de Perfectionibus divinis, cap. 30. ubi ait, substantiis purè spiritualibus vim quandam inesse, sensibiliter percipiendi ignem. Idem tenere videtur Tannerus hic, Disp. 5. q. 6. dub. 6. num. 16. & alii nonnulli.

VI. Hæc sententia quoad animas, quæ à corpore separata, in inferno cruciantur, utcumque defendi potest, præsertim in sententiâ asserente potentias non distingui ab animâ, sed actus omnes sentiendi ab ipsa animâ substantiâ immediatè effici, & in eadem similiter recipi immediatè. In hac, inquam, sententiâ dicunt aliqui non improbabiler, ab animâ jam à corpore separatâ sentirî pœnam ignis, Deo ad actum hunc sensationis cum animâ peculiariter concurrente, quo semel in eâ producto & recepto (quod tamen ab illâ, in statu separationis, non nisi miraculosè fieri potest) non minus, inquirunt, ignem, calorem, frigus &c. sensibiliter percipiet, & ab iis torquetur, quàm quando erat unita corpori. Hanc proinde sententiam defendit P. Arria-

ga hic, Disputatione vigesima-sexta, sect. quinta: Dicit nihilominus posset, quantumvis hujusmodi actus sentiendi in animâ separatâ miraculosè producatur, ut tamen suam det denominationem, dispositiones quasdam materiales requirere: ad eum modum quo qui peccatum mortale & gratiam dicunt posse simul in eadem animâ consistere, aiunt nihilominus gratiam tunc non denominare hominem gratum nec amicum Dei, sed ad hoc tanquam conditionem requirere absentiam peccati.

VII. At verò in dæmonibus, utpote substantiis spiritualibus completis, non tenet hæc sententia: creaturæ enim purè intellectuales cum sint, non nisi intellectualiter ad intus operari, & objecta, etiam materialia, percipere possunt; potentias enim sensitivas iis attribuere, esset planè philosophari gratis: nec talem iis inesse virtutem probari ullo modo potest.

VIII. Alia ratione hac in re procedit P. Coninck: quaestione enim de Purgatorio, dub. 3. ait Deum corporibus quibusdam dæmones & animas in inferno unire & alligare, quo, inquit, nexu facto, qualitates in corporibus illis receptæ, dæmones & animas efficiunt, & ab iis sentiuntur, sicque dolorem illis, & cruciatum inferunt.

IX. Sed contrâ: vel enim hæc unio, qua animæ corporibus hisce ununtur, est unio substantialis, seu informationis: hoc autem dici nullo modo potest, sic enim non animæ tantum, sed homines jam essent in inferno & Purgatorio, cum secundum hanc sententiam sit ibi tota substantia & essentia physica hominum, nempe materia, anima, & unio informationis, qua anima materiæ illi jungitur.

X. Si autem hæc unio non sit substantialis, sed accidentalis, qualis illa est, qua homines & res aliæ ununtur loco, non sufficit ut qualitates corporis animam efficiant, seu ut hæc objecta per illud sentiant; in tantum enim corpus ad actus sentiendi, objectaque percipienda animæ conducit, in quantum unum cum eâ compositum, & vivens constituit, quod non fit nisi per unionem informationis. Quæ à fortiori probant de dæmonibus, utpote qui substantiæ completæ cum sint, unionis informationis non sunt capaces. Ex his ergo constat cruciatum animarum & dæmonum, nisi per qualitatem doloriferam, supra, sect. 2. & 3. explicatam, declarari non posse.

VII. Aliud est habere actû sensationis, aliud sentire

VIII. Dæmones sensibiliter percipere ignem non possunt.

IX. Opinio asserens dæmones & animas corporibus quibusdam uniri.

X. Per hanc unionem non solvitur difficultas de cruciatu dæmonum.

XI. Unio accidentalis ad actû sentiendi non sufficit.

DISPUTATIO LXXXII.

Varia, tum ad bonos, tum malos Angelos spectantia.

SECTIO PRIMA.

De Angelis quibusdam, tum bonis, tum malis in particulari.

I. S. Michael Princeps caelestium exercitus.

UÆRES primò, quis omnium Angelorum sit primus, seu præcipuus? Bonorum Angelorum probabilius est præcipuum esse S. Michaelem: ita censet Salmeron Disp. 8. in Epist. ad Hebræos, & alii. Idem ex sanctis Patribus tenet S. Basilius, R. P. Comptoni Theol. Scholast. Tom. I.

B. Laurentius Justinianus, & Sophronius, qui S. Michaelem appellat, Venerandum sacro militie Principem, & Angelorum Corypheum: quodque caput est, cum Ecclesia vocat primatem cœlestis exercitus, ei festum peculiariter instituit, eum nominatim in Litanis invocat, ei in Confessione quotidianâ, in Missâ & Officio, dici solitâ confitetur: quæ omnia indicant S. Michaelem aliquam habere præ reliquis Angelis eminentiam.

Probabilius, inquam, est S. Michaelem esse bonorum Angelorum præcipuum: nonnulli enim hoc negant, sed alios quosdam dicunt esse ei in dignita-

II. Dicunt quidam S. Michaelen non esse bonorum Angelorum primum.

dignitate æquales, solūque volunt eum unum esse ex septem illis qui assistunt ante thronum Dei. Alii eum asserunt non esse ex primā Hierarchiā, cūm passim vocetur Archangelus. Verūm hoc non obstat: sicut enim nomen *Angeli* omnibus, ita nomen *Archangeli* supremis ordinibus convenit, etsi tam illud nomen, quān hoc uni Hierarchie vel ordini peculiariter attribuitur. De Lucifero verò, seu Beelzebub, cūm Angelorum omnium, qui ceciderunt, fuisse præcipuum, apud Theologos est in confesso.

Malorum Angelorum præcipuus Lucifer.

III. *An Lucifer omnium planè Angelorum fuerit præcipuus.*

Utrum verò Lucifer inter omnes omnino Angelos fuerit supremus, res non est usque adeo certa & explorata: Suarez proinde hic, libro 7. cap. 16. & Vasquez Disp. 237. cap. 2. rem hanc judicant esse incertam. Imò Suarez Divum Michaëlem existimare videtur, in dignitate & excellentiā, omniūque tum naturæ, tum gratiæ perfectione, Lucifero fuisse parem. Sanctus verò Damascenus lib. 2. de Fide, cap. 4. Luciferum ait ex infimo Angelorum ordine existisse: quod quamvis S. Augustinus lib. 11. de Genesi ad liter. cap. 19. affirmet, defendi non posse, S. Thomas tamen hic, quæst. 63. art. 7. ait hanc sententiam Fidei non advesari: imò in fine Corporis addit non esse ei præjudicandum.

IV. *Lucifer omnium Angelorum fuit supremus.*

Dicendum nihilominus existimo, Luciferum omnium planè Angelorum præcipuum ac supremum fuisse. Hæc communis videtur Theologorum sententia cūm S. Thoma hic, q. 63. art. 7. & Magistro in 2. dist. 6. Idem ex Patribus docet S. Chrysostomus, S. Gregorius, Tertullianus, S. Isidorus, S. Bernardus, & alii. Favere etiam videntur sacre Literæ Job. 40. v. 14. illis verbis, *ipse est principium viarum Domini*; quod quamvis primario fortassis de animali quodam intelligatur, sancti Patres tamen communiter diabolo asserunt applicandum.

V. *Plures Angeli perseverarunt, qui lapsi sunt.*

Quæres secundò: Utrum plures Angeli steterint, quān ceciderint? Respondetur cūm Sancto Thoma hic, quæst. 63. art. 9. & communi Doctorum sententiā, plures stetisse, quān cecidisse. Probari hoc communiter solet ex illo Apoc. 12. v. 4. ubi dicitur, *Draco tertiam partem stellarum traxisse*; quod licet de hominibus in Ecclesiā pervertendis directè intelligatur, de Angelis tamen etiam intelligendum asserit S. Thomas a. 8. & Magister in 2. dist. 6. communisquæ Scholasticorum sententia: quod olim quoque ex Patribus expressè S. Prosper. Verisimile etiam est, quod ait S. Thomas ad tertium, ex singulis Angelorum ordinibus aliquos cecidisse. Quod etiam Magister, & alii affirmant.

VI. *Angeli alii ex Luciferi instigatione peccarunt.*

Quæres tertio: Utrum Angeli alii suā sponte, an Luciferi instigatione peccaverint. Respondetur, eos exemplo & suafu Luciferi cecidisse: ita S. Thomas hic, quæst. 63. art. 8. ob locum Apocal. proximè citatum, & illud Matth. 25. v. 41. *Qui paratus est diabolo, & angelis ejus*; quibus verbis innui videtur illos, cūm ut duces esse secutos. Idem multi docent ex sanctis Patribus, S. Greg. Nazian. & alii, quos asserit Suarez lib. 7. cap. 17. Unum referam S. Ambrosii Epist. 84. testimonium: *Cum is, inquit, Angelis, quos in consensum impietatis sue traxerat.*

VII. *Eodem cum Lucifero instanti, ejus hortatu peccare potuerunt mali Angeli.*

Utrum autem eodem instanti peccarint quo Lucifer, dissentiant inter se Theologi: affirmat Suarez lib. 7. cap. 18. Tannerus quæst. 6. dub. 3. num. 22. Valentia quæst. 14. punct. 6. Vasquez disp. 238. cap. 3. videturque mens S. Thomæ hic, quæst. 63. articulo 8. ad primum. Negat tamen

S. Bonaventura in 2. dist. 5. art. 2. quæst. secundā. Molina quæst. 63. art. 6. Concl. 3. & 4. & alii. Ego certè nullam video repugnantiam quo minus ceteri eodem cum Lucifero instanti, instigatione ejus & exemplo peccaverint, cūm Angelus ad deliberationem, & aliquid statuendum, tempore non indigeat.

Sicut autem Angeli mali suafu & instigatione Luciferi ad peccandum, ita boni ad perseverandum suafione & exemplo S. Michaëlis, ex zelo honoris Dei sese Lucifero opposuerunt, sunt inducti: eoque hortatore ac duce, Deo se, ejusque sanctissimæ voluntati in omnibus submiserunt. Et in hoc consistebat pugna illa, seu prælium bonos inter & malos Angelos, & hi ab illis è cælo pulsi sunt, & in infernum partim, partim in inferiora quædam loca deturbati.

VIII. *Boni Angeli S. Michaëlis suafu perseverarunt.*

SECTIO SECUNDA.

De Angelorum Republicâ.

SANCTORUM Angelorum, duce Divo Michaële, cum malis, eorumque coryphæo Lucifero concertationem Sectione præcedente vidimus, per quam, gloriam illi, virtutis, suæque in Deum fidelitatis præmium acceperunt: hi superbiæ & contumaciæ summæque in creatorem ingratiitudinis meritas dantes pœnas, æternis sunt cruciatibus addicti. Nunc itaque restat, ut quo pacto utrique, in termino constituti, se habeant videamus; quem, inquam, servent ordinem, siquid tamen inter dæmones ordinatum in inferno esse possit, *vbi nullus ordo, sed sempiternus horror inhabitat.*

I. *Angelorum Republica duplex.*

Quoad primum: boni Angeli, ut supra, Disp. 69. sect. 2. vidimus, in tres divisi sunt Hierarchias, in quarum singulis tres chori numerantur, quos S. Dionysius Areopagita ex antiquissimorum Theologorum, ipsiusque etiam S. Pauli, seu Divini Hierothei, Magistri sui, ut ait, doctrinā, cap. 6. de Cœlesti Hierarchiā tradidit: *Omnes, inquit, cœlestes immortalesque substantias in novem Ordines Divinus sermo distinxit. Has eximius Præceptor noster in ternas tertio repetitas distinctiones ad Sanctæ Trinitatis divinitatem imaginem. Juxta hanc verò Divi Dionysii divisionem, ad primam Hierarchiam spectant, Seraphini, Cherubini, & Throni: ad secundam Dominationes, Virtutes, & Potestates: ad tertiam Principatus, Archangeli, & Angeli.*

II. *Tres Angelorum Hierarchias, novem chori.*

III. *Qui chori ad singulas Hierarchias pertineant.*

In choris hæc seu ordinibus secundum diversa munera ac dignitates dividendis non parum laborant Theologi, & nullam adhuc vidi distributionem, quæ in quibusdam saltem choris, maximas non patiatur difficultates. Quare P. Suarez fatetur tandem, se à difficultatibus, quæ ei hac in re occurrerant, expedire se non potuisse, ac tandem ad diversas proprietates, nobis tamen occultas, recurrit. Imò ipsemet S. Augustinus in Enchiridion, cap. 58. ait nescire se, quid hæc nomina, *Sedes seu Throni, Dominationes, Potestates, Principatus* significant. Idem etiam S. Doctor contra Priscilianistas, cap. 11. etsi dicat, indubitata se fide tenere hos omnes choros & ordines differre, quo tamen pacto differant fatetur se ignorare.

IV. *Difficile est singulis Choris singula munera assignere.*

Mihi in re tam obscurâ dici posse videtur hunc ordinem diversitatem, juxta gratiam, iis in primo creationis instanti sine meritis infusam, delimiti posse, ita ut in primo choro plus gratiæ habuerint,

V. *Verisimile est hos Angelorum choris distinguendi modum.*

buerint, quam in secundo, in secundo quam tertio, & sic deinceps, & hoc pacto, quo quis in dignitate est excellentior, ita & in gratia alios excedat.

V. Dices, hinc sequi, vel in altioribus choris esse aliquos Angelos in minore gratia & gloria perfectione, quam in inferioribus, vel post merita mutasse locum, & quosdam ex inferiore ordine ascendisse ad superiorem, alios ex superiore ad inferiorem descendisse. Sequela probatur: ut enim inter homines, ita & inter Angelos contingere potuit, ut qui majorem primo creationis instanti gratiam acceperat, minus intente, qui minorem, fortius majorique contentione illi responderit, sicque multo plus gratia per merita receperit, & hoc pacto nonnullos in gratia, & consequenter in gloria superet, qui in altiori choro existebant.

VI. Respondetur neutrum sequi: in primis enim dici posset, Deum per scientiam conditionatam videntem quinam intensius cum gratia essent cooperaturi, eos in primo choro seu ordine collocasse. Deinde dicunt multi Angelos, quo gradu unus alium in prima gratia superabat, eodem superasse in meritis & gloria; eos vero, qui in gratia erant aequales, aequaliter ei cooperatos esse, sicque in meritis, & gloria esse similiter inter se aequales.

VII. Tertio dico, quamvis non videatur credibile, quin inter tot Angelorum millia, maxima fuerit in merendo, & gratia cooperando diversitas, in eo & quin nonnulli in meritis, & consequenter in gloria, quosdam superent, quibus in via, quoad primam gratiam sine meritis collatam, erant aequales, aut etiam fortasse inferiores: verisimilius tamen est, hanc mutationem & excessum, quamvis in omnibus forte choris, inter quosdam qui illius chori erant, contigerit, nihilominus chori ejusdem limites non excessisse, ita nimirum ut Angelus chori inferioris Angelum superioris chori in meritis, gratia, & gloria superaverit, sed infimus supremi in merendo, & consequenter in gratia & gloria superavit supremum infimi.

Merita inferioris Angeli gratiam altius in choro superioris non exaequant.

VIII. Quoad daemones, indubitatum apud omnes est, eos caput aliquod, seu principem habere, cumque esse Beelzebub, seu Luciferum; haec enim & Theologorum ferme omnium est sententia, & communis fuisse videtur Judaeorum opinio, dum, ut habetur Matthaei 12. v. 24. de Christo dicebant, *Hic non ejicit daemones, nisi in Beelzebub principe demoniorum.* Imò Christus ipse hanc inter daemones subordinationem, & unius in reliquos principatum agnoscere videtur verbis immediate sequentibus: *Quomodo stabit regnum ejus.*

IX. Quaes, utrum hic principatus Lucifero ex sola majori perfectione naturali conveniat, utpote daemoneum, imò Angelorum omnium, ut diximus, in natura supremo. Afirmat S. Thomas: alii tamen negant; tum quia inter homines videmus, non eos semper, qui ingenio, aliisque naturae dotibus ceteris antecellunt reliquis praefici,

iisque cum auctoritate praefisse: saltem hoc ipsis à natura non debetur. Imò caelum, res inanimata, multisque gradibus homine, leone, ac ceteris animantibus, imò plantis etiam & arboribus, ut multi putant, inferius, in his tamen omnibus suum habet influxum. Deinde quivis Angelus inferior esset Angeli perfectioris subditus, sicque infimus Angelus tot dominos haberet, quot Angelos se perfectiores.

X. Aiunt ergo daemones reliquos, communi consensu in Lucifero electionem conspirasse, cumque sibi praeficisse, tum quia omnium erat natura praestantissimus, tum ex odio Dei, utpote qui cum plus ceteris offenderat, aliosque ad illum offendendum induxerat, tum etiam ex malevolentia & invidia erga homines, cujus nimirum industria & artibus, & per se, & ministros à se constitutos, homines in gravissimas Dei offensiones, acerbissimosque tandem inferni cruciatus pertractum iri sperabant.

XI. Sicut autem Lucifer daemoneum omnium caput est & princeps, ita & in inferioribus etiam daemoneum ordo quidam est, & praetatio, ut docet S. Thomas 1. p. q. 109. art. 1. & 2. Lucifer quippe ut superbe Deum imitetur, sicut Deus Sanctos Angelos in tres Hierarchias, & novem choros ad rectam mundi administrationem, hominumque salutem procurandam dividit, ita is nefandam illam daemoneum catervam in varias classes ac series distribuit, ut humano generi, qua possint ratione, nocumentum inferat. Nec singulis tantum hominibus singulos malignos spiritus designat, qui eos assidue impugnent, sed regnis etiam omnibus ac provinciis daemoneum aliquem praeficit, qui miferos mortales quoquo modo ad scelera pelliciat: ad quem insuper finem unicuique vitio unum ex nefaria illa turba ascribit, ut omni data occasione homines ad illud per summum scelus instiget. Ad quam rem appositè S. Hieronymus, *Cunctorum, inquit, daemoneum, qui in hoc seculo debacchantur, caput est Beelzebub, princeps demoniorum, & singulorum turbae habent capita, & principes suos, verbis gratia spiritus fornicationum habet praepositum suum, &c.* Quo fortasse sensu ab Apolloto ad Ephes. 6. v. 12. vocantur *rectores tenebrarum harum.*

An Luciferi in principem electionem daemones omnes conspirant.

Inter inferiores etiam daemones ordo quidam est, & praetatio.

Omni quo potest modo daemoneum humano generi officere conatur.

SECTIO TERTIA.

Alia quaedam ad Angelorum notitiam pertinentia.

QUAERES primò, utrum ex singulis Angelorum choris, seu ordinibus aliqui mittantur. Mitti Angelum est cum de loco ad locum Dei jussu migrare. Missio haec est duplex, visibilis & invisibilis: illa tunc contingit, cum Angelus in loco, ad quem mittitur, signum aliquod externum edit, quo ejus praesentia innotescit. Missio invisibilis est, quando mutat quidem locum, sed nullum hujusmodi signum exhibet.

II. Nonnullorum ergo opinio est, non ex omnibus choris, sed quatuor tantum vel quinque ultimis Angelos mitti, reliquos autem choros solummodo assistere. Haec videtur mens S. Thomae hic, q. 112. art. 2. quem sequuntur Thomista. Idem docet S. Bonaventura in 1. dist. 10. Grado tract. 16. Disp. 4. num. 7. ob Sancti Dionysii, & S. Gregorii auctoritatem. Vasquez hic, Disp. 244. cap. 2. quem sequitur Arriaga disp. 21. sect. 4. sine, aut rem hanc esse dubiam.

I. Quid sit Angelum mitti.

Missio duplex, visibilis & invisibilis.

II. Afferunt multi ex inferioribus tantum choris Angelos mitti.

III. Sacris tamen Literis conformius mihi videtur, quod affirmat Scotus, Durandus, Gabriel in 2. dist. 10. Valentia Disp. 8. quæst. 6. punct. 2. Salmeron in Epist. ad Hebræos, & alii, supremos scilicet Angelos, quamvis non ordinariè, interdum tamen ad nos mitti.

IV. Probatur primò ex illo Isaia 6. vers. 6. ubi ait Propheta, *Volavit ad me unus de Seraphim, & in manu ejus calculus, & tetigit os meum, &c.* secundò Ezechielis 10. dicit Propheta vidisse se quatuor animalia, eaque ut insinuat juxta terram, hæc autem animalia vocat Cherubin; ergo aliqui etiam ex supremis Angelorum choris ad homines mittuntur. Tertio, Daniël cap. 10. v. 13. ait: *Michaël, unus de principibus primis venit in adiutorium meum.* Eiusdem etiam S. Michaelis ad homines adventum, & apparitionem in monte Gargano Ecclesia celebrat octava Maii. Sanctus etiam Raphael, qui se unum testatus est esse ex septem qui astant ante Deum, quod denotat eum esse unum è septem primis, missus est ad Tobiam.

V. Hæc certè probare videntur, supremos etiam Angelos, quamvis non ordinariè (qua de causa vocantur assistentes, non ministrantes) subinde tamen à Deo ad nos mitti. Hoc ulterius probat locus ille Apostoli ad Hebræos 1. v. 14. ubi universim de Angelis dicit, *Nonne omnes sunt administratores spiritus, in ministerium missi, &c.* Angelum etiam, qui Luca 22. v. 43. missus dicitur ad confortandum Christum, par est credere fuisse ex præcipuis: quod etiam de S. Gabriele ad Virginem missio iure quis affirmaverit. Scio varias ad hæc & alia Scripturæ loca adhiberi explicationes; nulla tamen est, quæ suam non habeat difficultatem: sicque hæc sacrarum Literarum testimonium plus huic sententiæ afferunt ponderis, quam auctoritas S. Dionysii & S. Gregorii affert contrariæ, præsertim cum huic etiam sententiæ non desit Sanctorum Patrum auctoritas, maximè S. Athanasii, qui Serm. 3. contra Arrianos eam expressè tradit. Imò nonnulli existimant S. Dionysium & S. Gregorium nihil certi hac in re statuisse.

VI. Secundò hic quæri solet circa Angelorum illuminationem. Qua in re constans est sanctorum Patrum & Theologorum sententia, Angelos inferiores à superioribus illuminari, variarumque ab iis veritatum notitiam accipere, Deo, ut ait S. Dionysius, ita disponente, ut infima per media, media per summa regantur, & administrantur. Hæc autem illuminatio fit per locutionem, supra Disp. 75. explicatam, sive id per characterum efformationem fiat, sive per actum intellectus aut voluntatis ad alterum directum. Hoc, inquam, modo Angelus superior veritatem aliquam inferiori proponit, eumque magistri instar erudit & instruit, hancque ab eo ignorantiam depellendo, intellectum ejus, ut dici solet, purgat, & perficit. Nec quidquam hic difficultatis occurrit,

quod in tractatu de locutione Angelicâ non est solutum.

VII. Dices, hinc sequi, si Angelus inferior aliquid de futuris, vel secretis cordis superiori manifestet, quod illi antea erat ignotum, eum illuminare Angelum superiorem. Nonnulli concedunt consequentiam, Cum tamen plerumque negari soleat Angelum inferiorem posse illuminare superiorem, dici potest illuminationem non esse cuiuscumque rei ignotæ manifestationem, sed vel mysterii alicujus, aut veritatis supernaturalis, vel rei ad ministerium rectè obeundum pertinentis, eum illuminatio ad illuminationem dirigendum ordinetur: & in hoc illuminatio differt à simplici locutione: vel, ut verius dicam, illuminatio est de talibus rebus locutio.

VIII. Circa illuminationem hominum, quo scilicet pacto contingat, res est explicatu haud paulò difficilior. Pro cuius intelligentia notandum, illuminationem, duplicem esse, visibilem & invisibilem: visibilis tunc contingit, quando Angelus homini, corporali specie apprensus verbis eum aut signis instruit, vel, etiam non appareat, voces tamen quasdam aut signa in aere efformat, per quæ rem ei aliquam manifestat.

IX. Invisibilis autem hominis illuminatio est, quando nullo signo visibili effecto, Angelus cultos exempli gratiâ, eum qui illius tutelæ committitur, ad varios virtutum actus excitat: quo etiam modo Angeli in somnis sine ullo corpore assumpto hominibus apparent. Quod de boni Angeli apparitione dicimus, & excitatione ad res pias atque honestas, idem de apparitione demonum dicendum, & instigatione ad malum.

X. Questionis hujus resolutio ad difficultatem tandem philosophicam devolvitur, quo pacto scilicet excitentur species. Dico itaque, nec bonum Angelum, nec malum, in intellectum immediatè, aut spirituales species agere posse, sed quicquid in hoc genere faciunt, faciunt mediatè, humorem scilicet aliquem, in humano corpore existentem movendo, qui cum una specie phantasmatis, cujus omnes species sunt materiales, majorem connexionem & sympathiam habeat, quam cum alia, & hoc modo speciem illam excitet, hæc autem excitata excitat speciem intelligibilem, sibi in intellectu respondentem, intellectus verò motus movet voluntatem.

XI. Hoc etiam modo hominibus dormientibus nunc hoc objectum occurrit, nunc illud, juxta diversam corporis dispositionem: humor quippe aliquis uni alicui phantasmatis speciei, quicum peculiarem habet sympathiam, applicatus illam excitat, illa verò deinde aliam & aliam longa serie speciem excitat, & caput variis fatigat insomniis. Varia hic à nonnullis inquiruntur de motu Angelico: de hoc tamen fusè dictum est supra, Disp. 73. per totam, quò lectorem remitto.

Ex superioribus etiam choris interdum aliqui mittuntur.

Testatur Scriptura, etiam supremos Angelos, aliquando ad homines mitti.

Angeli omnes sunt administratores spiritus.

De S. Dionysii & S. Gregorii mente hoc de re non constat.

Angeli inferiores à superioribus illuminantur.

VII. Virum An- gelum infe- rior illumi- nare possit superiorem.

VIII. Illuminatio duplex, vi- sibilis, & invisibilis.

IX. Quid sit il- luminatio invisibilis.

X. Excitatio phantasia spiritibus, excitantur intellectuales.

XI. Species phan- tasmatis ex- citata, exci- tat speciem intelligibi- lem.

Materiæ de Angelis, totiusque primæ partis, finis.

DISPV-